

Vaihtoehdottomuuden politiikkaa

Lectio praecursoria

HANNU-PEKKA IKÄHEIMO

”Tämän lakritsikarkin EU haluaa kieltää”, kirjoitti *Iltta-Sanomat* verkkouutisensa otsikossa 31. päivä elokuuta vuonna 2013. Jutun kuvituksessa lakritsiippi oli laitettu nojaamaan tuhka-kuppiin. Kuvatekstissä kerrottiin: ”Ruotsalaismedian mukaan Euroopan unioni aikoo kieltää Ruotsin-laivoilta tutut makeiset”.

En vedä mutkia paljonkaan suoriksi, jos väitän, että tuo kyseinen pikku-uutinen sai minut kiinnostumaan EU-journalismin tutkimisesta. Ajatus oli toki kypsynyt mielessäni pitempään. Työskentelin EU-tiedottajana ja olin lähes pakkomielteinen EU:hun liittyvien huhujen faktan-tarkistaja. Ohjenuorani olin lainannut eräältä vanhemmalta EU-virkamieheltä: ”Jos jokin on liian hölmöä ollakseen totta, on se harvoin totta EU:nkaan kohdalla”. Lakupiippujuttu edellytti perkaamista.

Vuosi 2013 oli ”EU kieltää” -juttujen osalta kiireinen. Iltapäivälehdistä saimme lukea muun muassa, että EU on kieltämässä saunapuut (*Iltalehti* 10.9.2013) ja liian tehokkaat imurit (*Iltta-Sanomat* 4.11.2013). Halusin ymmärtää, mistä tällaiset jutut kumpusivat. Miksi hyvin samantyyppistä kertomuksen logiikkaa noudattavat uutisankat toistuvat suomalaisessa mediasta vuo-desta toiseen?

”EU haluaa kieltää lakritsiippiut” -juttu levisi Suomeen ruotsalaisen *Expressen*-lehden kautta. Mediatutkija Annamari Huovinen (2010) on myös tutkinut tällaisia ”EU kieltää” -juttuja. Selvittäessään ”EU kieltää liian suuret kalasaaliit” -jutun taustoja hän havaitsi, että usein EU-huhu-uutiset leviävät Suomeen juuri tällä samalla tavalla: ulkomaisen lehdistön skandalisoiva juttu päättyy tarkastamattomana suomalaiseen sanomalehteen ja leviää siitä edelleen toisiin sanoma-lehtiin ja netin keskustelupalstoille.

Lakupiippu-uutisessa ei varsinaisesti ollut faktavirhettä. Euroopan parlamentin kansanterveysvaliokunta oli lisännyt tupakkadirektiivin uudistusta koskevaan lausuntoonsa ehdotuksen tupakkatuotteilta näyttävien makeisten ja lelujen kieltämisestä. Laajan uudistuksen pyrkimyksenä oli tehdä tupakoinnista vähemmän houkuttelevaa nuorille. Euroopan parlamentin äänestyskässä tupakkadirektiivistä 8. lokakuuta 2013 kansanterveysvaliokunnassa tehtyä lisäystä ei hyväksytty (esim. *Jätteenmäki* 2013), joten lakritsiippiut pelastuivat, ainakin sillä kertaa.

Tapaus kuitenkin osoittaa, että journalismissa ei ole kyse vain faktojen paikkansa pitävyydestä vaan myös sillä on väliä, miten ja millaisessa kontekstissa asiat tuodaan ilmi. Kiinnittämällä huomion laajan uudistuksen – jonka monet varmasti kokivat tarpeelliseksi – vähäpätöiseen yksityiskohtaan, EU:n toiminnasta luotiin kuva naurettavan pieniin yksityiskohtiin takertuvana niuhottajana, arkijärjestä irtaantuneena byrokratiakoneena tai nautintovarkaana, kuten väitös-kirjassani kuvaan. Britanniassa tällaiset EU-päätöksenteon kummallisuuksiin tarttuvut jutut ovat olleet yksi euroskeptisen lehdistön suosituimmista tavoista lähestyä EU-aiheita (Daddow

2012). Tutkimusten mukaan niillä on ollut myös voimakas euroskeptismiä legitimoiva vaikutus (esim. Stanyer 2007; Wilkes ja Wring 1998).

Väitöstutkimuksessani olen tarkastellut asioiden esittämistä journalismissa kehyyksen käsitteen avulla. Kehyminen on osa kaikkea tiedonvälitystä. Sen perusidea on yksinkertainen: saman asian samoine faktoineen voi tuoda esiin hyvin monella eri tavalla. Valitsemalla tiedostaen tai tiedostamatta tietynlainen kehys viestittäväälle asialle vaikutetaan myös itse asiasta syntyviin mielikuviiin. Kehysten tutkiminen on siis mitä suurimmassa määrin journalististen valintojen ja vallankäytön tutkimista.

Suomen kieleen vakiintunut käänös ”kehys” on hieman ongelmallinen, koska se ohjaa ajatukset maalauksen kehyyksiin, jossa itse maalaus on muuttumaton pääasia ja erilaisilla kehyyksillä on sananmukaisesti vain marginaalista merkitystä. Kehysanalyysissä käsitteen idea kuitenkin on, että kokonaisuus määrittää yksittäisen seikan olemuksen. Kehysanalyysiä kehittäneiden Gamsonin ja Modiglianin (1989, 3) sanoin ”kehys on tapahtumien ja asioiden merkitystä määrittävä keskeinen organisoiva idea”.

Jutun myyminen on keskeinen osa journalistista kehystämistä. Tietyt kehyykset ja otsikot myyvät juttuja paremmin kuin toiset. Konfliktit ja taloudelliset vaikutukset eivät sattumalta ole yleisimpiä uutiskehyyksiä (ks. Neuman ym. 1992; Semetko ja Valkenburg 2000). Jännitteet tekevät asioista kiinnostavia: Ketkä kiistelevät ja mistä? Kuka maksaa viulut?

Iltapäivälehtien toistuvaa tapaa kehystää EU-uutisia kansalliseen elämäntapaan kohdistuvilla kulttuurisilla uhkakuvilla on selitetty kaupallisen logiikan lisäksi näiden lehtien yleisösuhteella. Mediatutkija Tuomo Mörä (1999) havaitsi jo Suomen EU-jäsenyyssprosessin uutisointia tarkastelleessa haastattelututkimuksessaan, että iso osa toimittajista ei uskonut suuren yleisön olevan kovinkaan kiinnostunut EU-asioista. Asenne, jonka Mörä nimesi *skeptisyysdiskurssiksi*, korostui erityisesti iltapäivälehdissä, joiden toimittajat pitivät yleisöä laajasti kiinnostavina teemoina lähinnä tiettyjä EU-jäsenyyteen liittyviä yksityiskohtia, kuten alkoholin myyntiä ja maahantuontia koskevia muutoksia. Tällaisten aiheiden löytämistä myös pidettiin hyvänä iltapäivälehtijournalismina.

Väitöskirjassani hain selityksiä sille, miksi EU:n institutionaalisia rakenteita koskeva ”EU kieltää” -journalismi on niin suosittua. Käsittelin ”EU kieltää” -journalismia oireena EU:n päätöksentekojärjestelmän vaikeaselkoisuudesta ja sitä vaivaavasta konfliktivajeesta.

Tunnetun demokrateoreetikon Chantal Mouffén (2000; 2005) mukaan konfliktit ovat politiikan kova ydin, sen liikkeelle paneva voima. Aidot poliittiset kysymykset ovat sellaisia, jotka edellyttävät valinnan tekemistä kiistanalaisista vaihtoehdoista. Kotimaan politiikassa potentiaalisesti kiinnostavat konfliktit – sellaiset, joihin myös journalistien on helppo tarttua – syntyvät usein institutionaalisen jännitteiden kautta. Hallitus esittää jotain, ja oppositio ja muut eturyhmät asettuvat vastahakaan.

EU-politiikka on journalistille vaikeasti lähestyttävä aihe, koska siitä puuttuvat nämä ”luonnolliset institutionaaliset” jännitteet: selkeä ylintä valtaa käyttävä hallitus ja sitä kritisoiva oppositio (ks. Harjuniemi ym. 2015). Vaikka europarlamentaarikot ovatkin toiminnassaan järjestäytyneet kansalliset rajat ylittävien poliittisten ryhmien mukaan, usein on vaikea hahmottaa, mitä mieltä nuo ryhmät ovat kulloinkin käsiteltävistä asioista ja mikä merkitys niiden mielipiteillä on päätettävän asian kannalta.

Tutkimukseni perusteella valtamedia hahmottaa Euroopan unionin yhä leimallisesti jäsenmaiden välisen neuvottelun areenana, jossa puolustetaan ”Suomen etua”. Näin siitä huolimatta,

että Euroopan parlamentin valtaa, ja sitä myötä puoluepolitiikan roolia, on merkittävästi vahvistettu EU:ssa 2000-luvulla. Esiin nousevat konfliktit kuvataan useimmiten jäsenmaiden välisinä tai EU-instituutioiden ja jäsenmaiden välisinä, vain harvoin puoluepoliittisten valtataisteluiden tai aatteiden välisinä kamppailuina. Europuolueet tai niiden edustamat kannat eivät näy suomalaisessa mediajulkisuudessa juuri lainkaan. Kotimaisessa ja eurooppalaisessa julkisuudessa EU-politiikka puoluepolitisoituu vain harvoin.

EU-politiikassa usein mukana oleva aatteellinen tai puoluepoliittinen ulottuvuus jää peittoon, jos huomio kiinnitetään vain kansalliseen etuun. Integraation tiivistymisestä huolimatta Suomen kansallinen EU-asioiden valmistelujärjestelmä on pysynyt rakenteiltaan lähes ennallaan jäsenyyden alusta lähtien ja nojaa edelleen perinteisiin ulkopoliitikasta tuttuihin perinteisiin. Sen toimintalogiikka painottaa korostetusti lopputulosta, Suomen yhteisen kannan menestyksestä edistämistä EU-instituutiossa yhteiskunnallisen keskustelun ja kansalaisten laajemman osallistumisen kustannuksella. (Raunio ja Mattila 2017, 60–69.) Kärjitetystä tämä on usein johdannut siihen, että puolueiden väliset linjaerot EU-kysymyksissä eivät nouse julkiseen keskusteluun tai keskustelu alkaa vasta siinä vaiheessa, kun maito on jo läikkynyt lattialle.

Tutkimukseni perusteella suomalaisille valtavirtamedioille on ollut tyypillistä fokusoida huomio kulloinkin käsillä olevan integraatiokysymyksen teknisiin ja prosesseja koskeviin yksityiskohtiin ja vältellä keskustelua laajemmista integraation päämääristä. Olen nimennyt tämän suomalaisten kärkipoliitikkojenkin kannanotoissa yleisesti toistuvan argumentaatiotyylin *toppuuttelevaksi funktionalismiksi*. Sen mukaan integraatiota voidaan alati syventää, mutta liittovaltiokehityksestä ei ole tarpeen keskustella juuri nyt. Keskustelu federalismista on ”realiteettien edelle eksymistä” (ks. Helsingin Sanomat 16.5.1995), mutta ylikansallisen päätöksenteon vahvistaminen on silti järkevää ja kannatettavaa, ja siinä Suomen on syytä olla mukana.

Lähtökohdat kansalaiskeskustelulle eivät olleet otolliset vuonna 1998, kun Suomen eduskunta valmistui päättämään jäsenyydestä Euroopan talous- ja rahaliitto Emussa. Valtionjohto ja tärkeimmät etujärjestöt olivat lyöneet lukkoon myönteisen kantansa jo hyvissä ajoin, ja myös maan suurin sanomalehti *Helsingin Sanomat* oli asettunut tukemaan jäsenyyttä (esim. Raunio ja Saari 2017, 20–21). Päätös oli jo faktisesti tehty, kun asian käsittely eduskunnassa alkoi. Jäsenyys sinetöitiin eduskunnan yksinkertaisella enemmistöllä 17.4.1998. *Helsingin Sanomissa* kirjoitettiin tuoreeltaan äänestyksen jälkeen, että Suomessa on pohdittu liian vähän, mikä on Emun vaikutus EU:n luonteeseen (Helsingin Sanomat 29.4.1998). Vastaava asetelma piirtyi selvästi esiin myös kesällä 2020, kun Suomessa keskusteltiin EU:n elvytyspaketista. Laajempi keskustelu elvytyspaketin mahdollisista vaikutuksista unionin tulevaan talouspolitiikkaan ja integraation suuntaan käynnistyi vasta siinä vaiheessa, kun päätös oli jo hyväksytty.

Demokratiassa on aina ongelmallista, jos syntyy vaikutelma vaihtoehdottomuudesta. Eurokriisin aikaan kuripolitiikalle ja EU:n toimivaltuuksien kasvattamiselle ei nähty vaihtoehtoja. Koronakriisin aikana hyvin samanlaista argumentaatiota on toisteltu yhteisen elvytyspolitiikan osalta.

EU-kriitikoiden liittovaltiopelottelu ei kannusta rakentavaan dialogiin, mutta on tärkeää muistaa, että kysymykset EU:n suunnasta ja legitimitetistä kuuluvat demokratian ytimeen. Julkisen keskustelun kannalta oleellinen pohdinnan paikka onkin, tyydytäänkö vaiheittaiseen, kriisien kautta etenevään integraation vai halutaanko nykyistä avoimempaa keskustelua erilaisien vaihtoehtojen välillä. Juridisten ja muiden prosesseihin liittyvien yksityiskohtien korostuminen poliittisten tavoitteiden ja päämäärien kustannuksella on kahdella tapaa ongelmallista

demokraattisen kansalaiskeskustelun näkökulmasta. Ensinnäkin se tekee keskusteluista hyvin asiantuntija- ja valtiokeskeisiä. Toiseksi se hämärtää rajaa teknisten ja poliittisten kysymysten välillä.

On helppo ymmärtää, että vetoamukset laajennetusta eurooppalaisesta solidaarisuudesta herättävät vastarintaa kriisivaiheissa, etenkin jos integraatiota on opittu hahmottamaan lähinnä teknisenä järjestelynä ilman moraalisia tai eettisiä näkökulmia. Näiden kysymysten ääressä EU on jälleen, kun koronapandemia pakottaa kansakuntaa pohtimaan integraation suuntaan ja tulevaisuutta.

Suomessa vakiintuneiden auktoriteettien valta määrittellä poliittisen julkisuuden päteemoja on perinteisesti ollut vahva (esim. Herkman 2012, 127–128; Väliverronen ja Kunelius 2009, 234–238). Professori Ulla-Maija Kivikuru ja kumppanit (1996) kutsuvat *Kansa euromylyssä* -teoksessaan EU-jäsenyyssprosessin aikaista mediamaisemaa ”kahden palatsin peliksi”, jossa poliittistaloudelliset vallanpitäjät ja media toimivat pikemminkin rinnakkain kuin ristikkäin. Heidän mukaansa historiallisen EU-kansanäänestyksen alla EU-journalismin sisällöt heijastelivat vahvasti valtajärjestelmän puitteissa esitettäviä näkökantoja ja toimijahierarkia oli jopa leimallisen valtiojohtoinen. Kansalainen miellettiin äänestäjäkansalaiseksi, joka on yksiselitteisesti tiedon vastaanottaja, ei osallistuja julkisissa keskusteluissa.

Väitöstutkimukseni vahvistaa tätä aiempien tutkimusten kuvaa suomalaisen EU-julkisuuden eliittivetoisuudesta (esim. Harjuniemi ym. 2015; Heikkilä 1996; Mörä 1999). Etenkin integraatiopolitiikan suurista linjoista keskustelua käy lehtien palstoilla erittäin harvalukuinen EU-politiikan asiantuntijoiden, kärkipoliitikkojen ja pääkirjoitustoimittajien joukko. Keskustelujen kytkentä laajempaan kansalaismielipiteeseen tapahtuu lähinnä mielipidemittauksilla. Vaihtoehtoisia ääniä nousee esiin vain harvoin. Erityisesti kansalaisyhteiskunnan ja puolueiden rooli EU-keskusteluissa on jäänyt hämmentävän vähäiseksi.

Uutisjournalismin konstruoiman todellisuuden epäedustavuus on yksi mediatutkimuksen useimmin toistetusta havainnoista (ks. Heikkilä 1996). Myös laajemman yhteiseurooppalaisen julkisuuden ongelmat ovat hyvin tiedossa (ks. De Vreese 2007; Diez Medrano ja Gray 2010; Mörä 2008). Puuttuu sekä yhteinen kieli että yhteinen yleiseurooppalainen media. Merkityksellisimmät EU-politiikkaa koskevat keskustelut käydään kansallisvaltioiden sisällä, kansallisten medioiden suodattamana ja kansallisin painotuksin siitä huolimatta, että hallinto ja politiikka ovat jo aikaa sitten ylikansallistuneet.

Asetelman muuttumattomuus korostaa kansallisten medioiden roolia unionia koskevan keskustelun moottorina. Journalistinen media ei ole vain unionia koskevan keskustelun välittäjä, vaan se osallistuu myös aktiivisesti julkisen mielipiteen muokkaamiseen, haluaa se sitä tai ei (Harjuniemi ym. 2015). Journalismi voi valinnoillaan politisoida aiheita esimerkiksi päästämällä julkisuuteen monipuolisesti erilaisia toimijoita ja antamalla näille julkista määrittelyvaltaa yhteiskunnallisiin kysymyksiin. Vastaavasti journalismi voi epäpolitisoida yhteiskunnallisia kysymyksiä esittämällä niitä jatkuvasti samasta näkökulmasta, marginalisoimalla vaihtoehtoisia tulkintoja ja suosimalla tiettyjä lähteitä.

Julkisuus on yksi demokratioiden peruspilareista (esim. Herkman 2012, 71; Strömbäck 2005). On puhuttu jopa median ja demokratian välisestä yhteiskuntasopimuksesta (McQuial 1992). Media ja journalismi tarvitsevat demokratiaa, koska demokratia on ainut hallitusmuoto, joka turvaa sanan- ja ilmaisunvapauden ja valtiosta riippumattoman median toiminnan. Vastaavasti

demokratiat tarvitsevat mediaa vastaamaan vapaasta ja riippumattomasta tiedonvälityksestä, tarjoamaan foorumeita julkiselle keskustelulle ja vahtimaan vallankäytön vastuullisuutta. Demokratian ja journalismin välinen suhde voi kuitenkin rakentua monin eri tavoin, joten kysymys on myös erilaisista demokratian ihanteista ja journalismin roolista niiden toteuttajana. (Strömbäck 2005.) Ajassamme keskeinen kysymys on, riittääkö journalismi, joka heijastaa äänestäjäkansalaisille näkökantoja edustuksellisen vallan ytimestä vai tarvitaanko jotain muuta?

1990-luvun alussa Kivikuru ja kumppanit (1996, 45) kuvasivat Suomea yhteiskunnaksi, jossa osallistuvan ja edustuksellisen demokratian muodot ovat tarjolla ”kiehtovan heterogeenisenä yhteiskunnallisten toimintojen koosteena”. Lähes kolmen vuosikymmenen jälkeen toteamus kuulostaa yhä hämmästyttävän paikkansa pitävältä. Jännite näiden demokratian perusulottuvuuksien välillä on yhä olemassa. Kansalaisaloitteet, kansalaispaneelit ja osallistava budjetointi ovat esimerkkejä uusista niin kutsutuista demokratiainnovaatioista, joiden avulla on pyritty laajentamaan ja vahvistamaan kansalaisten osallistumismahdollisuuksia myös vaalien välillä. Sen sijaan journalistisia ”innovaatioita” keskustelijoiden piirin laajentamiseksi ei ole juuri nähty, vaan kehitys laajemman osallisuuden suuntaan on tapahtunut pääosin sosiaalisen median vetämänä journalismista riippumatta.

Sosiaalinen media on luonut nopeaan tahtiin uudenlaista suoran osallistumisen kulttuuria ja muokannut voimakkaasti myös journalismin yhteiskunnallista asemaa. Mediakulutus on voimakkaassa murroksessa (esim. Newman ym. 2019). Journalistinen media ei ole enää sellainen portinvartija kuin se oli vielä 1990-luvulla. Se ei määritä yksin keskustelunaiheita. Erityisesti nuoret jakavat tietoa, tulkitsevat merkityksiä ja keskustelevat yhteiskunnallisista asioista omilla somekanavillaan, omalla kielellään. Miten nämä uudet nousevat julkisuuden areenat linkittyvät perinteisiin institutionaalisiin päätöksenteon foorumeihin ja sitä vahvasti heijastelemaan valtavirtajulkisuuteen, on mitä oleellisin tulevaisuuskysymys. Tutkimuksissa on jo näkynyt merkkejä siitä, että nuoret ovat maailmanlaajuisesti pettyneitä demokratian toimivuuteen ja haluavat lisää elintilaa uusille tavoille vaikuttaa politiikkaan (esim. Foa ym. 2020). Jännitteet kasvavat, jos keskusteluareenat ja vaikuttamisen foorumiset eivät kohtaa toisiaan.

Helppoja ratkaisuja siihen, miten journalistisen median tulisi tähän suureen murrokseen tai haasteeseen vastata, ei ole. EU-julkisuuden ongelmat eivät liity vain kieleen, kulttuuriin ja identiteetteihin, vaan myös EU:n päätöksenteon hallinto- ja asiantuntijavetoisuuteen, poliittisten vaihtoehtojen vähäisyyteen sekä institutionaalisen rakenteen vaikeaselkoisuuteen. (Esim. Karpinen 2008, 68.) Väitöstutkimukseni perusteella hyvä lähtökohta tälle EU-keskustelun virittämiseksi on kuitenkin se, että EU:ta lähestyttäisiin yhä useammin poliittisten valintojen ja kamppailujen kenttänä kotimaan politiikan tapaan. EU-politiikassa on usein mukana aatteellinen tai puoluepoliittinen ulottuvuus, joka jää peittoon, jos huomio kiinnitetään vain kansalliseen etuun.

Väitöstilaisuus pidettiin Tampereen yliopiston johtamisen ja talouden tiedekunnassa perjantaina 21.5.2021 klo 12 alkaen Pinni A -rakennuksen Paavo Koli -salissa, Kanslerinrinne 1, Tampere. Väitöskirjan otsikko: Poliittikkaa ilman vaihtoehtoja? Suomalainen sanomalehtijournalismi EU-keskustelun ja demokratian näyttämönä 1995–2018. Vastaväittäjä: Johtaja, dosentti, Teija Tiilikainen, Euroopan hybridiuhkien torjunnan osaamiskeskus. Vastuuohjaaja ja kustos: Professori Tapio Raunio, Tampereen yliopisto.

LÄHTEET

Sanomalehtiartikkelit

- Helsingin Sanomat. 16.5.1995. Sadeniemi, Pentti. Turvallisuusunionin jäsenenä. Kolumni. Sivut A4.
- Helsingin Sanomat. 29.4.1998. Rahaliitto lujittaa EU:n poliittista liittoutumista. Sivut D3.
- Iltalehti. 10.9.2013. Esitys vuoti julkisuuteen: EU harkitsee saunapuiden myyntikieltoa. Etusivun päätösikkö, sivu 1.
- Iltta-Sanomat. 31.8.2013. Tämän lakritsikarkin EU haluaa kieltää. Verkkouutinen: <https://www.is.fi/kotimaa/art-2000000653391.html>. Viitattu 2.8.2021.
- Iltta-Sanomat. 4.11.2013. EU kieltää tehokkaat pölyimurit. Verkkouutinen. <https://www.is.fi/taloussanomat/art-2000001815184.html>. Viitattu 2.8.2021.

Kirjallisuus

- Daddow, Oliver. 2012. The UK Media and Europe: From Permissive Consensus to Destructive Dis-sent *International Affairs*. 88: 6, 1219–1236.
- De Vreese, Claes. 2007. The EU as a Public Sphere. *Living Reviews in European Governance* 2:3.
- Diez Medrano, Juan & Grey, Emily (2010). Framing the European Union in national public spheres. Teoksessa: Koopmans, Ruud & Statham, Paul (toim.). *The Making of a European Public Sphere*, 125–151. Cambridge University Press, New York.
- Foa, Roberto, Klassen, Andrew, Wenger, Daniella, Rand, Alex ja Slade, Michael. 2020. *Youth and Satisfaction with Democracy: Reversing the Democratic Disconnect?* Cambridge: Centre for the Future of Democracy.
- Gamson, William & Modigliani, Andre (1989). Media discourse and public opinion on nuclear power: A constructionist approach. *American Journal of Sociology*, 95, 1–37.
- Harjuniemi, Timo, Herkman, Juha ja Ojala, Markus. 2015. Eurokriisin politisoituminen suomalaisissa sanomalehdissä. *Media & viestintä* 38:1, 1–22.
- Heikkilä, Heikki. 1996. ”Teemmepä kumman päätöksen tahansa...”. EU-keskustelun rakentuminen valtavirtamediassa 1992–1994. Teoksessa Ullamaija Kivikuru (toim.), *Kansa euromylyssä. Journalismi, kampanjat ja kansalaisten mediamaisemat Suomen EU-jäsenyyssprosessissa*. Helsinki: Yliopistopaino, 65–106.
- Herkman, Juha. 2012. *Politiikka ja mediajulkisuus*. Jyväskylä: Vastapaino.
- Huovinen, Annamari. 2010. *EU-huhu-uutisen harharetket*. Journalismikritiikin vuosikirja 2010. Tampere: Tampereen Yliopisto.
- Jätteenmäki, Anneli. 2013. Tupakkadirektiivi hyväksyttiin. Blogikirjoitus 8.10.2013. <https://annelijaatteenmaki.net/tupakkadirektiivi-hyvakstyttiin/>. Viitattu 2.8.2021.
- Karppinen, Kari. 2008. Yhtenäisyyden ja moninaisuuden paradoksi julkisuusteoriassa. Teoksessa Hannu Nieminen, Kari Karppinen ja Tuomo Mörä (toim.), *Onko Eurooppa olemassa? Näkökulmia eurooppalaiseen julkisuuteen ja demokratiaan*. Helsinki: Yliopistopaino, 48–71.
- Kivikuru, Ullamaija (toim.). 1996. *Kansa euromylyssä. Journalismi, kampanjat ja kansalaisten mediamaisemat Suomen EU-jäsenyyssprosessissa*. Helsinki: Yliopistopaino.

- McQuail, Denis. 1992. *Media performance. Mass communication and the public interest*. Lontoo: Sage Publications.
- Mouffe, Chantal. 2000. *The Democratic Paradox*. Lontoo: Verso.
- Mouffe, Chantal. 2005. *On the Political*. Lontoo: Routledge.
- Möra, Tuomo. 1999. *EU-journalismin anatomia*. Helsinki: Yliopistopaino.
- Möra, Tuomo. 2008. Julkisuuden ihanteet ja journalismin arki. Brysselin-kirjeenvaihtajat EU-koneiston ja kansalaisten välissä. Teoksessa Hannu Nieminen, Kari Karppinen ja Tuomo Möra (toim.), *Onko Eurooppa olemassa? Näkökulmia eurooppalaiseen julkisuuteen ja demokratiaan*. Helsinki: Gaudeamus, 91–114.
- Neuman, W. Russel, Just, Marion R. ja Crigler, Ann N. 1992. *Common Knowledge: News and the Construction of Political Meaning*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Newman, Nic, Fletcher, Richard, Kalogeropoulos, Antonis ja Kleis Nielsen, Rasmus. 2019. *Reuters Digital News Report 2019*. Oxford: Reuters Institute for the Study of Journalism.
- Raunio, Tapio ja Mattila, Mikko. 2017. Kun yksituumaisuus murenee. EU-politiikan kansallinen valmistelu ja päätöksenteko. Teoksessa Tapio Raunio ja Juho Saari (toim.), *Reunalla vai ytimessä? Suomen EU-politiikan muutos ja jatkuvuus*. Helsinki: Gaudeamus, 52–70.
- Raunio, Tapio ja Saari, Juho. 2017. Johdanto. Onko konsensuksen aika ohi? Teoksessa Tapio Raunio ja Juho Saari (toim.), *Reunalla vai ytimessä? Suomen EU-politiikan muutos ja jatkuvuus*. Helsinki: Gaudeamus, 9–25.
- Semetko, Holli ja Valkenburg, Patti. 2000. Framing European Politics. A Framing Analysis of Press and Television News. *Journal of Communication* 50: 2, 93–109.
- Stanyer, James. 2007. *Modern Political Communication. Mediated Politics in Uncertain Terms*. Cambridge: Polity Press.
- Strömbäck, Jesper. 2005. In Search of a Standard: four models of democracy and their normative implications for journalism, *Journalism Studies* 6:3, 331–345.
- Väliverronen, Jari ja Kunelius, Risto. 2009. Poliitiikan journalismi medioitumisen aikakaudella. Teoksessa Esa Väliverronen (toim.), *Journalismi murroksessa*. Helsinki: Gaudeamus, 225–247.
- Wilkes, George ja Wring, Dominic. 1998. The British Press and European Integration: 1948 to 1996. Teoksessa David Baker ja David Seawright (toim.), *Britain for and Against Europe: British Politics and the Question of European Integration*. Oxford: Oxford University Press, 185–205.

KIRJOITTAJATIEDOT

HANNU-PEKKA IKÄHEIMO

YTT, demokratia-asiantuntija

Sitra

hannupekka.ikaheimo@gmail.com